

Пам'яті Валерія Петровича Трофімова (16 червня 1939 – 19 травня 2018)

19 травня 2018 року у віці 78 років пішов з життя Валерій Петрович Трофімов – видатний український вчений-статистик.

В. П. Трофімов народився 16 червня 1939 року в м. Медвеж'єгорськ Карельської АРСР у сім'ї службовця. Після закінчення середньої школи у м. Києві вступив у Київський фінансово-економічний інститут (з 1960 – Київський інститут народного господарства (КІНГ), зараз – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана) на обліково-статистичний факультет, який закінчив з відзнакою за спеціальністю «статистика». Після інституту працював районним інспектором ЦСУ, а у 1962 році був зарахований до аспірантури КІНГу на кафедру статистики. Після закінчення аспірантури у 1965 р. залишився працювати на кафедрі статистики, а з 1967 року – загальної теорії статистики, де пройшов шлях від асистента до професора. З 1980 року по 1984 р. – завідувач кафедри загальної теорії статистики.

У 1965 році захистив кандидатську дисертацію, а у 1980 р. – докторську дисертацію на тему “Методологічні проблеми вимірювання взаємозв'язків соціально-економічних явищ”. У 1970 році йому було присвоєно наукове звання доцента, а в 1982 р. – професора.

Основні наукові дослідження В. П. Трофімова присвячено розвитку статистичної методології аналізу взаємозв'язків соціально-економічних явищ, закономірностей їх розвитку і прогнозування. Він розробив методи побудови стандартизованих угруповань, кумулятивні критерії зв'язку. В. П. Трофімов вивчав найважливіші та принципові проблеми теорії статистики, зокрема досліджував питання про теоретичні та логічні основи застосування методів багатofакторного кореляційно – регресійного і дисперсійного аналізу в економіко-статистичних дослідженнях, використання електронно-обчислювальної техніки при опрацюванні статистичної інформації.

У його працях розроблена концепція ймовірнісної оцінки результатів суцільного спостереження, що має важливе значення для застосування математико-статистичних методів при соціально-економічних дослідженнях.

Ним розроблено методологію і методику вимірювання зв'язку на основні просторово-часових рядів і динаміко-аналітичних групувань, запропоновано кумулятивні критерії перевірки істотності й лінійності зв'язку й методику їх застосування в одно- та багатofакторних моделях для незгрупованих даних і аналітичних групувань, побудовано таблиці критичних значень кумулятивних критеріїв, причому ці критерії мають перевагу у порівнянні з критеріями дисперсійного аналізу.

Результати досліджень опубліковано в двох монографіях “Вимірювання взаємозв'язків соціально-економічних явищ” (Москва, Статистика, 1975 р.) та “Логічна структура статистичних моделей” (Москва, Фінанси та статистика, 1985 р.), трьох книгах у співавторстві (“Статистичні методи вимірювання зв'язку” (Київ, КІНГ, 1971 р.), “Критерії математичної статистики в економічних дослідженнях” (Москва, Статистика, 1973 р.), “Статистичне вимірювання зв'язку” (Київ, КІНГ, 1973 р.) та в багатьох статтях, головними з яких є: “Аналіз групувань методом найменших квадратів” (Москва, Статистика, 1971 р.), “Питання факторного аналізу попиту та споживання” (Київ, 1969 р.), “Стандартизовані групування при аналізі ефективності сільськогосподарського виробництва” (Москва, ЦЕМІ АН СРСР, 1977 р.), “Багатofакторний дисперсійний аналіз статистичних групувань” (Вісник сільськогосподар-

ської науки, 1973, № 1), «Статистичне моделювання економічних показників методом об'єкто-періодів» (Київ, КІНГ, 1974 р.).

Праці В. П. Трофімова сприяли підвищенню рівня викладання статистичних навчальних дисциплін та мали вагоме наукове значення.

Наукові інтереси В. П. Трофімова не обмежувалися тільки розв'язанням проблем теорії статистики. Значну увагу він приділяв практичним питанням застосування обчислювальної техніки та розробці спеціалізованого програмного забезпечення для обробки статистичної інформації, що в 1970–1990 роки було надзвичайно актуальною проблемою.

Наукова діяльність В. П. Трофімова сприяла розвитку української статистичної школи, посиленню її наукових позицій та авторитету на теренах колишнього СРСР. З 1984 по 1994 р. він працював керівником різних проектів Організації Об'єднаних Націй, де мав високий авторитет серед колег. Ця робота включала розробку та нагляд за демографічними проектами в Африці.

З 1994 року і до останніх своїх днів В. П. Трофімов працював в Ізраїльському технологічному інституті на факультеті індустріального інжинірингу та менеджменту. Він очолював розробку пакета прикладних програм SEELab, у якому були реалізовані його статистичні ідеї та набута роками висока кваліфікація розробника програмного забезпечення.

Валерій Петрович завжди був джерелом натхнення, ентузіазму та нових ідей. Усі, хто його знав, мали до нього велику повагу, цінували науковий рівень та можливість працювати разом.

Висловлюємо свої щирі співчуття його дружині та сину, усім рідним та близьким.

Ми завжди будемо пам'ятати Валерія Петровича, високо цінувати його теоретичні та практичні здобутки й надихатися його науковими ідеями.

Редакційна колегія журналу “Статистика України”